กระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

The Process of Establishing the Persistence for the Youth of Dara-ang Ethnic Group in Multicultural Society, Chiang Rai Province

พรรณี มามาตร์[1]

สุชาติ ลี้ตระกูล[2] บุบผา อนันต์สุชาติกุล[3] เลหล้า ตรีเอกานุกูล[4]

[1]ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[3]รองศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

[4]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้ง ศึกษากระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า สภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ชาวดาราอั้งเป็นผู้ที่มีความศรัทธาอย่างแก่กล้าต่อพระพุทธศาสนา ทุกวันพระชาวดาราอั้งผู้สูงอายุทั้งชายหญิงจะไปถือศีลและสวดมนต์ภาวนาตลอดทั้งคืน ผู้ใหญ่ในครอบครัวจะทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้สามารถปฏิบัติตนตามแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณี สามารถใช้ภาษาดาราอั้งในการสื่อสารกัน การแต่งกายด้วยชุดดาราอั้งจะพบเห็นเฉพาะคนแก่เท่านั้น ส่วนหนุ่มสาวจะสวมเฉพาะไปทำบุญที่วัดหรือไปร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานของรัฐ พิธีกรรมบางอย่างมีการหยิบยืมจากวัฒนธรรมอื่นมาใช้ เช่นการแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ ซึ่งใช้พิธีกรรมแบบคนในท้องถิ่น ปัจจุบันชาวดาราอั้งหันมารับประทานอาหารแบบคนในท้องถิ่น เนื่องจากหาซื้อง่าย รสชาดถูกปาก ส่วนอาชีพของชาวดาราอั้งได้ปรับเปลี่ยนไปจากอดีตซึ่งเดิมเคยปลูกชา แต่ปัจจุบันชาวดาราอั้งที่นี่มีอาชีพปลูกสับปะรด

ส่วนกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมวัฒนธรรมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายใช้รูปแบบสร้างการรับรู้ในเรื่องการมีบรรพบุรุษร่วมกัน(The Primordialist model) ใช้ภาษาดาราอั้งในการสื่อสารกัน นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังแน่นอยู่ในการระลึกรู้ของชาวดาราอั้งโดยผ่านการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม(Enculturation)จากคนรุ่นปู่ ย่า สู่คนรุ่นลูกรุ่นหลาน

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการคงอยู่ การสร้างการคงอยู่

Abstract

The aims of this study were to investigate circumstances and factors influencing identity maintenance for the youth of Dara-ang ethnic group, and to study procedure constructing identity

maintenance and transmission for the youth of Dara-ang ethnic group in multicultural society of Chiang Rai province.

The findings indicated that circumstances and factors showed influencing impact towards identity maintenance for the youth of Dara-ang ethnic group in multicultural society of Chiang Rai province. Dara-ang ethnic group held strong faith in Buddhism. Every Buddhist holy day, Dara-ang elderly of all genders would practice Buddhist precepts and pray all night long. Senior members of the family took duty in teaching their children to adhere their behavior based on their cultural and traditional norm until their kids could use Dara-ang language for communication. Traditional Dara-ang costume was only dressed normally among elderly people, while young people would dress in Dara-ang traditional style only days making merit at the temple or days participating occasional activities with government units. Some traditional rites were disappeared such as Sadang-kia Making Merit which was a grand merit activity for Dara-ang. Some ritual activities borrowed patterns of other cultures, for example, wedding and funeral following patterns of local Thai. Nowadays, Dara-ang shows preference of local Thai food choices due to convenience access and good taste. Dara-ang career choice is also changed from the past in that from tea plantation to pineapple plantation at present. Some people change their role from labor in pineapple farm to employer producing pineapple.

Regarding procedure constructing identity maintenance of the youth of Dara-ang ethnic group in multicultural society of Chiang Rai province, Dara-ang employed “The same in us and difference among others” as procedure constructing outstanding Dara-ang identity until it was accepted in the society. Dara-ang also employed human relations principle to consolidate bonding relationship among relatives as a means to strengthen their ethnic identity.

Keywords : Ethnic identity, Cultural identity, The persistence, Establishing of identities

บทนำ

ภาคเหนือของประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม มีบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน แต่รายละเอียดปลีกย่อยที่มีความแตกต่างกันบ้าง หรือบางอย่างก็มีจุดร่วมกันของวัฒนธรรมใหญ่ในแต่ละท้องถิ่น การศึกษาแต่ละชุมชนทำให้เกิดความเข้าใจในรากเหง้า ประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งถือว่าจำเป็นต่อวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้คนในชาติรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับนับถือกันในที่สุด ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการส่งเสริม สนับสนุน เชื่อมโยงวัฒนธรรมที่เหมาะสมจากอดีตสืบทอด ปรับเปลี่ยนเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรู้เท่าทันในทุกสถานการณ์ พัฒนาไปสู่อนาคตอย่างยั่งยืน มีเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีของตนเอง โดยเฉพาะในภาคเหนือของประเทศไทย มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์และหลายภาษาปะปนกัน แม้แต่ที่เรียกว่า

เป็นคนไทย ก็ยังเป็นคนไทยที่มาจากหลากหลายชาติพันธุ์ เช่น คนจีน คนไทใหญ่ คนไทยที่อยู่บนภูเขา(อาข่า มูเซอ กะเหรี่ยง ฯลฯ) ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้อาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไป บางกลุ่มอาศัยอยู่ใกล้เคียงกันและมีวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืนกัน เนื่องจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2513 : 1) ที่กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในเอเชียอาคเนย์ที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในภาคเหนือจะพบว่ามีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไป แต่มิได้สร้างปัญหาในการปกครองแต่อย่างใด โดยรัฐบาลถือว่าชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นก็คือคนไทย เพราะฉะนั้นยิ่งความเจริญได้แผ่กระจายออกไปมากเท่าใด โอกาสที่ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้จะกลายเป็นคนไทยอย่างแท้จริงก็ย่อมมีมากขึ้น

ชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย มีทั้งชนกลุ่มน้อยที่อพยพมาตั้งรกรากและอยู่อาศัยเป็นเวลานานมาแล้ว กับอีกกลุ่มหนึ่งที่เพิ่งอพยพมาอยู่ได้ไม่นานมานี้เอง สาเหตุที่พวกเขาอพยพมาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงรายก็เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่สูงอยู่ติดกับแนวชายแดนซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้และจะมีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บนดอยสูงซึ่งจำแนกชาติพันธุ์ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมตามลักษณะชาติพันธุ์ของตนเอง ชาวไทยภูเขากลุ่มที่ 1 ได้แก่ มูเซอ เย้า กระเหรี่ยง ลีซอ ม้ง ฯลฯ เป็นชนเผ่าที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน มีประเพณีและภาษาพูดเป็นของตนเองบางเผ่าจะมีภาษาพูดที่คล้ายกัน กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มจีนฮ่อเป็นกลุ่มชนที่เป็นอดีตทหารจีนคณะชาติกองพลที่ 93 ของไต้หวันแต่อพยพหลีกหนีการปราบปรามของจีนคอมมิวนิสต์ แล้วเดินทางเข้ามาทางเมียนมาร์แล้วเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2493-2499 เพราะเหตุผลการหนีภัยทางการเมือง ทั้งนี้ได้รวมถึงจีนฮ่ออพยพและจีนฮ่ออิสระที่อ้างว่าเป็นครอบครัวของทหารจีนอพยพ แต่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหลังนี้ทางรัฐบาลไทยไม่ได้ให้สิทธิพิเศษใด ๆ ทางกฎหมายแก่ชนกลุ่มหลังนี้ทั้งสิ้นแต่จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของทหาร ไทย ชนกลุ่มน้อยสัญชาติเมียนมาร์ซึ่งเป็นไทยลื้อ ไทยใหญ่ และแรงงานต่างชาติพม่า ไทยลื้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงประเทศจีนในเขตสิบสองปันนาและประเทศเมียนมาร์ ลาว ชนกลุ่มนี้อพยพมาอยู่ที่จังหวัดเชียงรายระหว่างปี พ.ศ 2480-2498 ส่วนชนกลุ่มน้อยชาวไทยใหญ่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่รัฐฉานเมียนมาร์ (ธีระพงค์ อินทนาม. 2543 : 30-35, 45-47)และชนกลุ่มน้อยปะหล่องหรือดาราอั้งที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองตองเป็ง ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ประมาณปี พ.ศ. 2527 เพราะหนีภัยการสู้รบกับรัฐบาลเมียนมาร์และหนีความอดอยากเข้ามาหางานทำในประเทศไทยและอาศัยอยู่มาจนถึงปัจจุบัน(สุจริตลักษณ์ ดีผดุงและปิยนันท์ ทองคำชุม. 2548 : 17)

จากการที่ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน แต่ก็ยังไม่สามารถใช้สิทธิ์ของความเป็นคนไทยได้อย่างเต็มที่ เพราะยังขาดการยอมรับจากภาครัฐ เช่น ปะหล่องหรือ ดาราอั้ง จากภาวะการไหลบ่าของกระแสทุนนิยม รวมทั้งผู้คนในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน แม้แต่หมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ใกล้เชิงเขาดอยนางนอน เช่น หมู่บ้านพระเจ้าทันใจ(ดาราอั้ง)ซึ่งอยู่ท้ายหมู่บ้าน บ้านโป่งเหนือ หมู่ 8 ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ติดเขตชายแดนไทย-เมียนมาร์ โดยมีเทือกเขาแดนลาวกั้นอยู่ ในอดีตวิถีชีวิตของชาวบ้านผูกติดอยู่กับธรรมชาติ การอยู่ร่วมกันมีประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน แต่พอมีอิทธิพลจากภายนอกเข้ามากระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตแล้ว ชุมชนเองก็คิดหาวิธีการในการปรับตัว รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการในการเรียนรู้และการถ่ายทอดของคนภายในชุมชนด้วยกัน โดยแต่เดิมนั้นมีสถาบันครอบครัวที่เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมในการเป็นตัวแทนของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การอบรมบ่มนิสัย ผู้อาวุโสในหมู่บ้านรวมทั้งพ่อแม่จะมีบทบาทในการให้ความรู้หรือสั่งสอนลูกหลานโดยตรงไม่ว่าจะเป็นเรื่องการครองตน การทำมาหากิน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่มีคุณค่าสำหรับการถ่ายทอด สืบทอด เพื่อนำไปสู่การคงอยู่ของอัตลักษณ์ หรือความเป็นตัวตนของชุมชน

นอกจากนี้ระบบการเรียนรู้ของคนภายในชุมชนยังเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากเช่นกัน เมื่อรัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งไปสู่ความทันสมัย (อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2545 : 36) ตามรูปแบบของประเทศทางตะวันตก ระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นการ

ผลิตคนเข้าสู่โรงงาน ในการนำความรู้วิทยาการสมัยใหม่เข้าสู่ชุมชนผ่านสถาบันการศึกษา คือ โรงเรียนและมีครูซึ่งเป็นบุคลากรที่ถูกส่งมาจากภายนอกทำหน้าที่ในการสั่งสอนลูกหลานของชาวบ้าน โดยที่กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาของชาติ และกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้การจัดการเรียนรู้ถูกผูกขาดโดยครูฝ่ายเดียว ส่งผลให้การเรียนรู้ของชุมชนในเรื่องความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชน อ่อนแอลงไป โดยละเลยความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ เป็นตัวตนของชุมชนเป็นเหตุให้เด็กหรือเยาวชนขาดจิตสำนึก รักและหวงแหน รวมทั้งขาดโอกาสในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของตัวตนลงไปอย่างมาก โอกาสของการสูญหายย่อมมีสูง ซึ่งหมายถึงการขาดหายไปหรือการถูกกลืนกลายทางชาติพันธุ์ดังนั้นหากมีกระบวนการหรือวิธีการใดที่จะช่วยให้เกิดการถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพแล้วก็ย่อมทำให้การเป็นอัตลักษณ์นั้นยังคงอยู่สืบไป

เนื่องจากชุมชนดาราอั้งมีประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น เช่น เป็นชุมชนที่มีประชากรจำนวนน้อย เพียง 241 คน เท่านั้นเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งจังหวัดและขณะนี้ยังขาดหน่วยงานที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากรของดาราอั้ง อีกทั้งวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ซึ่งมีโอกาสที่จะสูญเสียอัตลักษณ์อย่างรวดเร็วถ้าไม่มีการตั้งรับ และยังได้รับผลกระทบจากกระแสการพัฒนาที่ส่งผลต่อวิถีชุมชน เช่นเดียวกับที่อื่นๆ ซึ่งชุมชนได้ตระหนักถึงผลเสียจากการที่ต้องสูญเสียอัตลักษณ์ไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าชุมชนมีกระบวนการสร้างการคงอยู่และการถ่ายทอดของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายอย่างไร และมีปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชนภายใต้ความรุนแรงของการถูกครอบงำจากภายนอก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้ง ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษาคือกลุ่มชาติพันธุ์ดาราอั้ง ในหมู่บ้านดาราอั้ง หมู่ที่ 8 บ้านโป่งเหนือโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 56 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลตามขั้นตอนของการศึกษา ได้แก่

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นผู้อาวุโส เพื่อเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลได้ถูกต้องและชัดเจน จำนวน 8 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่อพยพมาจากประเทศเมียนมาร์ จากหมู่บ้านนอแล อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เข้ามาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านดาราอั้ง หมู่ที่ 8บ้านโป่งเหนือ ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นผู้ที่มีความเข้าใจตามเนื้อหาในบริบทของกระบวนการคงอยู่ของ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ดาราอั้ง
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นเยาวชนดาราอั้งที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี เพื่อเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน 40 คน

3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 5 กลุ่มโดยแต่ละกลุ่มจะมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มละ 5-10 คน ใช้เวลาและสถานที่ที่ต่างกัน

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นมา ด้วยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัย ให้ได้ข้อมูลและคำตอบที่เป็นจริงครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. แบบบันทึกการสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และเทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant observation)

2. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field note) ที่มีรายละเอียดสำหรับการบันทึก เช่นวัน เดือน ปี ที่ออกเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ประเด็นหัวข้อ ในแต่ละครั้ง และใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพในการเข้าร่วมกิจกรรม ปรากฏการณ์ต่างๆ บุคคล และสถานที่ของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานในการวิจัย

3. แบบสัมภาษณ์ ทั้งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

4. แนวคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม

เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย

1. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และเทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant observation) ทั้ง 2 แบบควบคู่กันไป ในขณะศึกษาวิจัยในชุมชน ซึ่งในช่วงแรกที่เข้าไปในชุมชน ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เช่น สังเกตการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการพูด และเข้าไปพูดคุยด้วย และเมื่อเริ่มคุ้นเคย ผู้วิจัยจึงเริ่มใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญของชุมชนที่จัดขึ้นที่วัด และในชุมชน เช่น เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงาน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาจัดหมวดหมู่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

2. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ผู้วิจัยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ผู้อาวุโส พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถตอบคำถามแบบเป็นทางการได้

3. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field note) มีรายละเอียดสำหรับการบันทึก เช่น วัน เดือน ปี ที่ออกเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ประเด็นหัวข้อ ในแต่ละครั้งจะระบุประเด็นที่จะสัมภาษณ์และจดบันทึกการสัมภาษณ์ทุกครั้ง เพื่อสะดวกในการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล จึงทำการบันทึกเทปในขณะสัมภาษณ์โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครบถ้วน และใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพในการเข้าร่วมกิจกรรม ปรากฏการณ์ต่างๆ บุคคล และสถานที่ของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการภายหลังจากที่มีความคุ้นเคยกับสมาชิกของชุมชนและมีความไว้วางใจ ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์แบบเป็นกันเองทุกครั้งในการสัมภาษณ์ โดยควบคุมไม่ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการขาดหายไป

4. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนี้ในการศึกษาวิจัย ซึ่งใช้ในการเก็บข้อมูลกลุ่มโดยแต่ละกลุ่มจะมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มละ 5-10 คน ใช้เวลาและสถานที่ที่ต่างกัน ขนาดกลุ่มที่ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาสะดวก สามารถสนทนาได้ตามขั้นตอนกับกลุ่ม ในการสนทนาผู้วิจัยจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นตามประเด็น

ที่กำหนด ผู้วิจัยจะคอยสังเกตและช่วยเหลือให้กลุ่มอภิปราย โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย เมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะใช้คำถาม เช่น ทำไม หรือ เพราะอะไร ซึ่งเป็นคำถามที่ทำให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและประสบการณ์ที่ชัดเจน ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยร่วมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ การสร้างแนวคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้เขียนข้อคำถามลักษณะคำถามปลายเปิดเชิงซักถามหาเหตุผลและคำตอบ ประเด็นหลักในการตั้งหมวดคำถาม ซึ่งคำถามได้มาจากวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อว่าต้องการค้นหาอะไร และศึกษาถึงเรื่องอะไร แล้วจึงกำหนดแนวคำถามต่างๆเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละส่วน

ในการสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ที่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้เป็นผู้นำในการสนทนา โดยผู้วิจัยจะทำความเข้าใจกับผู้นำในการสนทนาเกี่ยวกับหัวข้อและแนวทางในการสนทนาทุกครั้ง ในระหว่างสนทนาได้บันทึกข้อมูลด้วยเทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูปเพื่อบันทึกภาพ และผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศในการสนทนาให้ผ่อนคลายด้วยการบริการน้ำดื่ม ผลไม้ ขนมขบเคี้ยว

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็น สภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้ง ใช้การบรรยาย หรือพรรณนา ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการทำวิจัยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา(Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ซึ่งเป็นข้อมูลหลัก เกี่ยวกับกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้ง จัดหมวดหมู่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นที่กำหนด และทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล นำมาเขียนข้อสรุปผลการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดมาเสนอผลในเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

สภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์

ชาวดาราอั้ง หมู่บ้านพระเจ้าทันใจ ตั้งอยู่ บ้านโป่งเหนือ หมู่ 8 ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย การเดินทางเข้าหมู่บ้านต้องเดินทางผ่านหมู่บ้านสันต้นปุย หมู่ 8 ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผ่านถนนลาดยางระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร จนถึงถนนลูกรังระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร มุ่งสู่หมู่บ้านดาราอั้ง ซึ่งอยู่ติดเชิงเขาดอยนางนอน ปัจจุบันมีจำนวนประชากร 56 ครัวเรือน จำนวน 241 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 106 คน เพศหญิงจำนวน 135 คน ช่วงเช้าเวลาประมาณ 07.00 น. ชาวบ้านวัยทำงานทั้งหญิงและชาย จะมารอขึ้นรถกระบะ เพื่อเดินทางไปทำงานในไร่สับปะรด กับเจ้าของสวน ถ้าคนที่เป็นเจ้าของสวนก็จะมีรถกระบะเป็นของตนเอง พาคนงานไปทำงานในสวนของตนเอง จะหยุดงานทุกวันพระ เพราะชาวดาราอั้งจะไม่ทำงานในวันพระแต่จะไปถือศีลอยู่ที่วัดเพื่อสวดมนต์ทั้งกลางวันกลางคืน ส่วนกลางวันที่หมู่บ้านจะมีเฉพาะผู้สูงอายุกับเด็กเล็กๆที่ยังไม่ไปโรงเรียน ส่วนเด็กวัยเรียนก็จะเดินทางไปยังโรงเรียนที่อยู่ห่างออกไปทั้งระดับประถมและมัธยม ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณตำบล ห้วยไคร้และตำบลโป่งงาม ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำตำบลนั้นๆ มีเยาวชนบางกลุ่มที่เป็นวัยทำงานบางส่วนก็ไปทำงานรับจ้างตามร้านอาหารในเมือง ร้านค้าหรือห้างใหญ่ๆในตัวอำเภอแม่สาย ดังนั้นคนในหมู่บ้านจะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ออกไปทำสวนทำไร่ด้วยกันเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มละ 8-10 คน กลุ่มนี้จะมีโอกาสได้รับการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่น โอกาสที่จะกลืนกลายมีน้อยมาก ทางด้านการใช้ภาษาพูด สามารถที่จะสื่อสารกันด้วยภาษาดาราอั้งได้อย่างมั่นใจ ไม่ต้องคอยกังวลใจว่าจะมีใครได้ยินหรือไม่ เพราะไปทำงานเฉพาะกลุ่มของตนเอง กลุ่มนี้จะมีโอกาสปะทะสังสรรค์กับวัฒนธรรมอื่น ก็ต่อเมื่อเดินทางไปซื้อของยัง ต่างหมู่บ้านต่างอำเภอ ก็จะมี

โอกาสไปแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม หยิบยืมวัฒนธรรมอื่นมาเช่น การแต่งกายด้วยเสื้อยืด กางเกงยีนส์ ที่แต่ละคนก็บอกว่าสวมใส่สบาย สะดวกกว่าสวมชุดดาราอั้ง ชุดดาราอั้งใส่แล้วร้อน ไม่สะดวก ดูแลรักษายาก แต่กลุ่มนี้จะมีโอกาสใช้ภาษาดาราอั้งในการพูดกันบ่อยกว่ากลุ่มอื่นๆและยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆไว้เหมือนเดิม กลุ่มนี้จะทำหน้าที่ในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ด้านต่างๆให้แก่ลูกหลานได้อย่างดียิ่ง ในลักษณะของพ่อสอนลูกหรือแม่สอนลูก บางครั้งก็อยู่ในลักษณะของผู้ใหญ่สอนเด็ก โดยใช้การสื่อสารด้วยภาษาดาราอั้ง การปฏิบัติตนตามประเพณีดั้งเดิมเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ลูกหลานในทุกๆด้าน เมื่อมีโอกาสจะชักชวนลูกหลานให้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของดาราอั้งซึ่งก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในตัวตนให้รู้จักรักและหวงแหนในความเป็นดาราอั้งด้วยการช่วยกันสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมอันเก่าแก่ให้คงอยู่กับลูกหลานต่อไป

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของเด็กนักเรียนที่ออกจากบ้านไปเรียนหนังสือ และไปทำงาน ตามร้านอาหารหรือห้างร้านใหญ่ๆ เด็กกลุ่มนี้จะออกไปเจอผู้คนมากมาย รวมทั้งกลุ่มที่มีอิทธิพลทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนเช่นดารา นักร้อง สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสำหรับเด็กๆมาก เด็กนักเรียน มีโอกาสที่จะมีการแลกเปลี่ยนและหยิบยืมวัฒนธรรมจากกลุ่มเพื่อนได้อย่างง่ายดาย เช่นการแต่งกาย เด็กๆจะแต่งกายตามแฟชั่น เสื้อยืด กางเกงขาสั้น ภาษาพูด เด็กๆจะพูดกันด้วยภาษาไทย และขณะอยู่ที่บ้านก็จะมีการพูดคุยกับพ่อแม่ด้วยภาษาไทย จึงทำให้เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสในการโดนวัฒนธรรมอื่นกลืนกลายได้โดยง่าย ด้านประเพณีและวัฒนธรรมอื่นๆ เด็กนักเรียนจะรับเอาประเพณีวัฒนธรรมไทยและต่างชาติไปใช้กับตนเองเช่นการร้องเพลงไทย การรับประทานอาหารไทย การแต่งกายแบบคนไทย การดูซีรีย์เกาหลี การฟังเพลงสตริงส์ การสวมเสื้อยืดตัวเล็กๆ กางเกงขาลีบ การย้อมสีผม เป็นต้น ดังนั้นเด็กกลุ่มนี้จะมีโอกาสที่สูญเสียอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างรวดเร็วถ้าไม่มีการตั้งรับ

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มของเด็กเล็กและผู้สูงอายุ กลุ่มนี้จะมีทั้งผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดโดยผู้สูงวัยจะทำหน้าที่ในการขัดเกลาและถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่สำคัญให้แก่เด็กๆ โดยเฉพาะภาษาพูด “ถ้าไม่สอนเด็กๆให้พูดด้วยภาษาดาราอั้งตั้งแต่ตัวเล็กๆ เด็กจะพูดไม่ได้ และต่อไปถ้าเด็กโตขึ้น เด็กจะไม่ยอมฝึกพูด เพราะมีหลายบ้านที่ไม่สอนให้เด็กๆพูด โตขึ้นก็พูดไม่ได้ จนเดี๋ยวนี้มีเด็กหลายคนที่พูดภาษาดาราอั้งไม่ได้ เพราะพ่อ แม่ ไม่สนใจที่จะสอนให้เขาพูด” ผู้สูงอายุซึ่งรับหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ต่างๆให้กับเด็กๆ โดยการใช้ประสบการณ์เดิมในตนเองเป็นพื้นฐานในการแบ่งปันและการถ่ายทอดความรู้เช่นการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ฯลฯ การถ่ายทอดความรู้โดยการอธิบายหรือแสดงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับการแบ่งปัน โดยการแปลงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลออกมาเป็นการแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการพาไปทำกิจกรรมที่วัด การไปสวดมนต์ไหว้พระ การฟ้อนรำ การทอผ้า ฯลฯ และการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้ โดยการใช้ประสบการณ์เดิมในตนเองเป็นพื้นฐานในการแบ่งปันและการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กๆ นอกจากเด็กกลุ่มนี้แล้ว เด็กกลุ่มที่ 2 ก็จะมีโอกาสได้รับการแบ่งปันนั้นเช่นกันในขณะที่เขากลับมาที่หมู่บ้าน หรือมีงานเทศกาลต่างๆการถ่ายทอดความรู้จะเป็นไปในลักษณะประนีประนอมแบบค่อยเป็นค่อยไป ตามลักษณะนิสัยของชาวดาราอั้ง ที่ไม่นิยมการมีปากเสียง หรือทะเลาะเบาะแว้งกัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ คือนโยบายของรัฐ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน ศาสนา ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน การสื่อสาร เทคโนโลยี กลุ่มอาชีพ

กระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 65 คน จำแนกเป็นเพศชาย 26 คน เพศหญิง 39 คน สรุปได้ดังนี้

1. ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายโดยใช้รูปแบบสร้างการรับรู้ในเรื่องการมีบรรพบุรุษร่วมกัน(The Primordialist model)มีภาษา ศาสนา

ร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังแน่นอยู่ในการระลึกรู้ของสมาชิกโดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม(Enculturation)จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งเยาวชนบางกลุ่มถูกละเลย อัตลักษณ์บางส่วนกำลังจางหาย อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นชุมชนตั้งใหม่จำนวนประชากรมีน้อยมากเมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่นๆและ มีเด็กบางกลุ่มที่พ่อแม่ไปทำงานที่กรุงเทพฯเป็นเวลานานจนกระทั่งลูกๆโตแล้วจึงได้ย้ายกลับมารวมกลุ่มกับญาติพี่น้องที่หมู่บ้านแห่งนี้ และผลจากการเลี้ยงดูของแม่ที่อายุยังน้อยจึงทำให้ขาดการใส่ใจในการใช้ภาษาดาราอั้งในการพูดกับลูก ทำให้เด็กกลุ่มนี้ฟังและพูดภาษาดาราอั้งไม่ได้ และไม่เคยสวมชุดดาราอั้งเลยจึงทำให้เด็กกลุ่มนี้ขาดกระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

2. ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย จากสาเหตุในช่วงก่อนการตั้งหมู่บ้านชาวดาราอั้งยังไม่กล้าที่จะใช้ภาษาดาราอั้งหรือแต่งกายด้วยชุดดาราอั้งอย่างเปิดเผย ด้วยเกรงว่าเจ้าหน้าที่จะถามถึงบัตรประจำตัวประชาชน เมื่อตอบว่าไม่มีก็จะโดนจับและเสียค่าปรับด้วย จึงเป็นสาเหตุให้การถ่ายทอดความรู้ทางด้านต่างๆทำได้ไม่เต็มที่ เพราะยังมีความกล้าๆกลัวๆไม่มั่นใจในความปลอดภัย ซึ่งการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้ โดยการใช้ประสบการณ์เดิมในตัวบุคคลเป็นพื้นฐานในการแบ่งปันและการถ่ายทอดความรู้เช่นการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ฯลฯ การถ่ายทอดความรู้โดยการอธิบายหรือแสดงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับการแบ่งปัน โดยการแปลงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลออกมาเป็นการแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการฟ้อนรำ การทอผ้า พ่อ แม่ สอนลูกให้สามารถสื่อสารด้วยภาษาของตนเองด้วยการพูดกับคนในครอบครัวด้วยภาษาของตนเอง ฯลฯ

3. ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ใช้รูปแบบสร้างการรับรู้ในเรื่องการมีบรรพบุรุษร่วมกัน(The Primordialist model) ในการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆที่ร่วมกับหน่วยงานต่างๆชาวดาราอั้งมักจะทำตามคำสั่ง โดยไม่ได้คิดขึ้นโดยความคิดของกลุ่มสมาชิก จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญของกระบวนการที่จะสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้ การยอมรับและทำงานร่วมกันโดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ กิจกรรมการช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมคิดและพูด เพื่ออธิบาย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมอื่นๆ ได้ซักถามข้อมูล เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน และกระตุ้นให้คนที่ไม่ค่อยกล้าพูด ให้มีโอกาสนำเสนอ การสรุปเป็นภาพรวมของกลุ่ม จะช่วยให้มีความง่าย ต่อการรวบรวมแนวคิดของผู้เข้าร่วม ประชุม และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของความคิด และมีส่วนร่วมในการสร้างภาพพึงประสงค์ของกลุ่ม

4. ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ใช้รูปแบบสร้างการรับรู้ในเรื่องการมีบรรพบุรุษร่วมกัน(The Primordialist model) ในด้านการเปิดโอกาสให้ตัดสินใจ อาจจะเป็นด้วยลักษณะพื้นฐานของชาวดาราอั้งที่เป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตน และมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันนั่นเอง มีการพิจารณาปัญหาจริงที่เกิดขึ้น แล้วคิดเสมอว่า ถ้าหากไม่แก้ปัญหานั้นแล้ว จะเกิดอะไรขึ้น จากนั้นก็ทำการค้นหาต้นเหตุของปัญหา และระบุรายละเอียดของปัญหา และ การออกแบบทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหานั้นๆ จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการปฏิบัติที่เหมาะสม การพัฒนาทางเลือก ขั้นตอนที่ผู้นำต้องพัฒนาทางเลือกต่างๆขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านี้ ควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด เช่น การจัดกิจกรรมวันเข้าพรรษาการจัดกิจกรรมวันสงกรานต์

5. ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ใช้รูปแบบสร้างการรับรู้ในเรื่องการมีบรรพบุรุษร่วมกัน(The Primordialist model)

จากการที่ผู้สูงอายุของชาวดาราอั้งมีความเชื่อมั่นและศรัทธาอย่างแรงกล้าในศาสนาจึงมีความยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่ลูกหลานอย่างจริงจัง มีการใช้ภาษาดาราอั้งในระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและลูกหลานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ และสวมใส่ด้วยเสื้อผ้าชุดดาราอั้งอยู่ตลอดเวลา ลูกหลานจึงเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในขนบธรรมเนียมและประเพณีของตนเอง เมื่อกลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มเติม เป็นการตัดสินใจยอมรับวัฒนธรรมไปใช้ปฏิบัติ อนุรักษ์หรือพัฒนา มีการเสริมแรงเป็นระยะๆ หลังจากได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรม กลุ่มเป้าหมายนำไปประยุกต์ใช้หรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่คงทนถาวร ผู้นำของกลุ่มต้องเพิ่มการค้นหาทางเลือก โดยพยายามกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และประเมินทางเลือกให้มากก่อนจะทำการตัดสินใจเลือกทางเลือก เพื่อไม่ให้อิทธิพลของกลุ่มคิดมีผลต่อประสิทธิภาพของการตัดสินใจของกลุ่มได้ และมีการทบทวนก่อนนำไปปฏิบัติ ก่อนที่จะนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติตาม จะเป็นการดีมากถ้าได้มีการพูดคุยกันอีก และถามสมาชิกถึงข้อสงสัยและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่กระทำไปแล้ว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ชาวดราอั้งมีพฤติกรรมในกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายซึ่งใช้รูปแบบสร้างการรับรู้ในเรื่องการมีบรรพบุรุษร่วมกัน(The Primordialist model) มีภาษาศาสนาร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังแน่นอยู่ในการระลึกรู้ของสมาชิกโดยผ่านการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม(Enculturation)จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับจำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2540 : 22-23) ที่ได้กล่าวว่า การที่วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งจะสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชนหรือสังคมใดนั้น แสดงว่าวัฒนธรรมนั้นได้รับการตัดสินใจจากคนในชุมชนหรือในสังคมนั้นแล้วว่าเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าและมีประโยชน์ จึงได้รับการยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงความคิดความเชื่อ วัตถุ หรือสิ่งใดๆที่คนในสังคมได้สร้างขึ้น สะสมไว้ ทำการถ่ายทอด หมั่นปรับปรุงเรื่อยมาจนสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตและสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม(Structural & Functionalism Theory) ที่เชื่อว่าโครงสร้างของสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของสังคม โครงสร้างแต่ละส่วนของสังคมจะมีหน้าที่ของตนเอง และประสานสัมพันธ์กับโครสร้างอื่นๆ สังคมจึงจะมีดุลยภาพ และงามพิศ สัตย์สงวน (2532 : 33-44) ยังได้กล่าวถึงการคงอยู่ของวัฒนธรรมว่า สิ่งใดที่คนในสังคมให้การยอมรับยึดถือปฏิบัติ ทำการสืบทอดต่อให้คนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า และความจำเป็นของสิ่งนั้นที่มีต่อผลการดำเนินชีวิตจนกลายเป็นสิ่งที่ต้องสืบทอดให้คนรุ่นต่อไปรักษาเอาไว้ และสอดรับกับอมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 23-24) ที่กล่าวถึงการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมว่าเมื่อวัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ผ่านการยอมรับของสังคมมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยระหว่างนั้นอาจเกิดการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม แต่ก็ยังคงมีการสืบทอดผ่านคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และจากเหตุผลดังกล่าวจะอภิปรายในแต่ละด้าน ได้ดังนี้ ด้านการเปิดโอกาสให้ตัดสินใจอยู่ในพบว่า ชาวดราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่และการถ่ายทอดของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีการพิจารณาปัญหาจริงที่เกิดขึ้น แล้วคิดเสมอว่า ถ้าหากไม่แก้ปัญหานั้นแล้ว จะเกิดอะไรขึ้น จากนั้นก็ทำการค้นหาต้นเหตุของปัญหาและระบุรายละเอียดของปัญหา มีการออกแบบทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหานั้นๆ จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางต่างๆที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการปฏิบัติที่เหมาะสม มีการพัฒนาทางเลือก ขั้นตอนที่ผู้นำต้องพัฒนาทางเลือกต่างๆขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านี้ ควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด เช่น ประเพณีการตานขวัญข้าว ประเพณี

การตานขวัญควาย ข้อคิดที่ได้จากการฟื้นฟูประเพณีนี้มีข้อดีอย่างไรต้องสามารถอธิบายได้ ใครคือผู้รับประโยชน์ การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเมื่อผู้นำได้ทำการวิเคราะห์ และประเมินทางเลือกต่างๆ แล้ว ผู้นำควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิจารณาว่าทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ผู้ที่ทำการตัดสินใจจะต้องเข้าใจในปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ พยายามที่จะหาทางออกของปัญหา และตรวจสอบความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหานั้นๆ การวิเคราะห์ทางเลือกเมื่อได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่างๆ โดยนำเอาข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบ ควรพิจารณาว่าทางเลือกนั้นนำมาใช้ จะเกิดผลต่อเนื่องอะไรตามมา การคัดเลือกทางเลือกของผู้ทำการตัดสินใจ จะต้องทำการคัดเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติเมื่อผู้นำได้หาทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มองสภาพแวดล้อมของปัญหา หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลกระทบต่อการแก้ปัญหา แล้วจึงกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ว่าเราจะเริ่มแก้ปัญหากันอย่างไร ด้วยวิธีใด มีการจัดกลุ่มของปัญหาให้เป็นหมวดหมู่ แล้วซอยออกเป็นประเด็นย่อยๆ เพื่อง่ายต่อการแก้ไข จะทำให้รู้รายละเอียดของปัญหานั้นอย่างลึกซึ้ง การใช้ความคิดประกอบกับการใช้เหตุผล ผู้ตัดสินใจจะมีโอกาสรับรู้และเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นผู้ตัดสินใจก็เริ่มเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทั้งตัวปัญหาและสิ่งแวดล้อมแล้วนำมาประมวลผล วิเคราะห์ และตรวจสอบ เพื่อที่จะกำหนดรายละเอียดของปัญหา หรือโอกาสในการแก้ไข การเลือกทางเลือก จะต้องพิจารณาเงื่อนไขการตัดสินใจที่จะต้องกระทำ เช่น เงื่อนไขที่ดีที่สุดคืออะไร เลือกวิธีแก้ที่ดีที่สุด วิธีแก้นั้นดีพอหรือยัง

ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เมื่อกลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มเติม และเป็นการตัดสินใจยอมรับวัฒนธรรมไปใช้ปฏิบัติ อนุรักษ์หรือพัฒนา มีการเสริมแรงเป็นระยะๆ หลังจากได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมกลุ่มเป้าหมายนำไปประยุกต์ใช้หรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่คงทนถาวร ผู้นำของกลุ่มต้องเพิ่มการค้นหาทางเลือก โดย พยายามกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และประเมินทางเลือกให้มากก่อนจะทำการตัดสินใจเลือกทางเลือก เพื่อไม่ให้อิทธิพลของกลุ่มคิดมีผลต่อประสิทธิภาพของการตัดสินใจของกลุ่มได้ มีการทบทวนก่อนนำไปปฏิบัติ ก่อนที่จะนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติตาม จะเป็นการดีมากถ้าได้มีการพูดคุยกันอีก และถามสมาชิกถึงข้อสงสัยและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่กระทำไปแล้ว สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีสิทธิในการออกเสียงในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายเท่าเทียมกัน การแบ่งกลุ่มย่อยจะทำให้สมาชิกกล้าแสดงความคิดเห็นและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้นถ้าผลของการพิจารณาของกลุ่มย่อยตรงกัน การตัดสินใจของกลุ่มก็แน่ใจได้ว่าไม่ได้เกิดจากอิทธิพลของกลุ่มคิด แต่หากขัดแย้งกัน ก็ยังเปิดโอกาสได้แสดงความคิดเห็นกันอีก การใช้กลุ่มย่อย ช่วยในการประชุมตัดสินใจโดยกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว บางทีอิทธิพลของกลุ่มคิดจะมีขึ้นได้ ดังนั้นการแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด จะเป็นการลดอิทธิพลของกลุ่มคิดได้ การได้มีโอกาสทบทวน ทำให้ได้ตรวจสอบแนวทางเลือกว่าดีที่สุดหรือยัง และข้อมูลที่มีอยู่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์คุ้มค่าหรือเปล่า เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกในกลุ่มรู้ถึงข้อบกพร่องและข้อจำกัดของการตัดสินใจนั้น ผู้นำจะต้องยอมรับและรีบให้สมาชิกช่วยกันค้นหาข้อบกพร่อง เพื่อไม่ให้กลุ่มคิดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย คือการให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ต้องการถ่ายทอด ด้วยการแนะนำและให้รายละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรม เป็นการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ มีการนำสิ่งที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกทางสังคมที่มีคุณค่าน่าสะสม มีประโยชน์กับคนในสังคม และสอดคล้องกับวิถีชีวิต หรือแนวทางในการปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนรุ่นก่อนสร้างขึ้นและมุ่งถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อไป เมื่อได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางด้านวัฒนธรรมต่างๆแล้วยัง มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เป็นกระบวนการ

แลกเปลี่ยนและแบ่งปันจากผู้รู้ไปสู่ผู้อื่นโดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้สื่อสารระหว่างกัน ตามแบบฉบับของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้ภายในครอบครัว ปู่ ย่า ตา ยาย สอนหรือแบ่งปันความรู้ที่มีอยู่ในตนเองแก่ลูกหลาน เช่นการทอผ้า การทำอาหาร การทำไร่ ทำสวนฯลฯ เป็นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยการที่บุคคลหนึ่งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม และรวบรวมความสนใจและความคิดที่หลากหลายต่างๆ ให้กลายมาเป็นความคิดหรือความรู้ของกลุ่ม ขณะทำงานร่วมกันถ้าเกิดปัญหาความไม่เข้าใจในขณะทำงานจะมีคนคอยสอนและช่วยเหลือด้วยการใช้ประสบการณ์เดิม มีการแลกเปลี่ยนและ แบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการพูดคุย แบบที่เป็นทางการและแบบที่ไม่เป็นทางการ

ชาวดาราอั้งมีกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ใช้กิจกรรมช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมคิดและพูด อธิบาย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมอื่นๆ ได้ซักถามข้อมูล เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน และกระตุ้นให้คนที่ไม่ค่อยกล้าพูด ให้มีโอกาสนำเสนอ การสรุปภาพรวมของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นภาพรวมของกลุ่ม จะช่วยให้มีความง่าย ต่อการรวบรวมแนวคิดของผู้เข้าร่วม ประชุม และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของความคิด มีส่วนร่วมในการสริมสร้างบรรยากาศการประชุมให้มีความสุขและเป็นกันเอง เป็นขั้นตอนที่จะต้องช่วยกันหามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนากำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โดยมีการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายจนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นวิธีการหนึ่งช่วยกันกำหนด วิสัยทัศน์ มีการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันกับกลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดความรู้สึกชอบ มีความต้องการอนุรักษ์หรือพัฒนาในขั้นต่อไป โดยอาจจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย ทัศนศึกษา ฯลฯ มีการจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะรับผิดชอบโครงการ โดยการแบ่งความรับผิดชอบ และตกลงใจในรายละเอียดของการดำเนินการ ถ้ามีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน แสดงความ คิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความคิดของเพื่อนสมาชิก โดยใช้การพูดภาษาไทยเป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็น การละลายพฤติกรรมกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการวิจัยทำให้เห็นความสำคัญของกระบวนการที่สามารถสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชาติพันธุ์อื่นเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอื่นๆต่อไป

2. จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาราอั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

เอกสารอ้างอิง

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2517). **ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

งามพิศ สัตย์สงวน. (2532). **หลักมานุษยวิทยา.** กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2540). **สังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีระพงค์ อินทนาม. (2543). **ปัญหาการดำเนินนโยบายรวมพวกชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเชียงราย.** การค้นคว้าแบบอิสระ รม. (การเมืองการปกครอง) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และปิยะนันท์ ทองคำชุม. (2548). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ดาระอาง (ปะหล่อง) .**กรุงเทพฯ : เอกพิมพ์ไทย.

อมรา พงศาพิชญ์. (2533). **วัฒนธรรม ศาสนา ชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2545). **การต่อสู้เพื่อความเป็นคนของคนชายขอบในสังคมไทย.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ณ ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.